2008 жыл, 28-чи ИЮНЬ, ШАБАТ КЮН. № 125 (17976)

ЗАМАН

ГАЗЕТ 1924 ЖЫЛДАН БЕРИ ЧЫГЪАДЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАГЪАСЫ 3 СОМДУ

ПАРЛАМЕНТДЕ

Депутатла ишлерин саугъала бериуден башлагъандыла

Къабарты-Малкъарны законла чыгъарыучу органыны кезиулю жыйылыуунда депутатла 26 вопросха къарагъандыла. Парламентарийле бла бирге Къабарты-Малкъарны прокуроруну орунбасары Жеккеланы Алик, федеральный инспектор Александр Меркулов, республиканы Президентини Парламентде бла сюд органлада келечеги Залим Кашироков ишлегендиле.

Жыйылыу къуучулы жумушдан башланганды. Къабарты-Малкъарны законла чыгъарыучу органына биринчи айырыла 1938 жылда 26-чы июньда ётген эдиле. Алай бла бирси юкн Парламентге 70 жыл толгъанды. «Моя законотворческая инициатива» деген битеуроссей конкурсну республиканы бёлюмю да бу байрамгъа жораланнганды.

Анда хорлагъан 40 чыгъармачылыкъ иш битеуроссей конкурсха жиберилгенди, андан 20-студент конкурсну лауреатлары болуп къайтханды, ол санда Россейни МВД-сыны Краснодарда университетини Нальчикде филиалыны юридический факультетини студенти Сергей Светиков 1-чи даражалы диплом алгъанды. Студентле бары да Къабарты-Малкъарны Парламентини Сыйлы грамотолары эм китапла бла саугъаланнгандыла.

Спикер Бечелланы Илияс аланы алгъышлай, чыгъармачылыкъ ишле бла шагъырейленнгенин айтханды. «Мен алада кёп жангы, Россейде бюгюннгю политика болумлагъа келишген затла кёргенме. Сиз, тас болуп къалмай, жашаугъузну законла чыгъарыу бла байламлы этсегиз тийишлиди», - деген ди ол.

Ызы бла депутатла повесткагъа кёчгендиле, «Къабарты-Малкъарны жарашдырыучу судьялары», «Жер тюбюнде байлыкъланы юсюнден» республиканы законнга тюрлениуле кийириуню» юсюнден законопроектлени бла «Къабарты-Малкъарда 2008-2012 жыллада «Жашау журт» эм «Жаш адамланы жашау журтла бла жалчытыу» деген республиканы программаланы сюзгендиле.

Къурулуш эм архитектура министр Михаил Афашагов айтханнга кёре, «Жашау журт» республиканы программанны толтурургъа 24 миллиард сомдан аслам керекди. 2012 жылгъа дери 2,5 миллион квадрат метр жашау журт берирге белгиленеди. Аслам эс энчи юйле ишлетирге бёлюнеди. «Битеу дунияда да жашау журтланы 60 процентин энчи юйле аладыла. Бу кёрюмдю Россейде гитчеди, жаланда 20 процент. Къабарты-Малкъарны алып къарагъанда уа, бизде жашау журтланы 60 процентни тенгли бири энчидиле», - деген министр. «Жаш адамланы жашау журтла бла жалчытыу» республиканы программанны юсюнден айтханнга уа, тюрленууле анга кирген «Жаш адамланы жашау журтла бла жалчытыу» программаны юсюнден айтханнга кёре, «Жаш адамланы жашау журтла бла жалчытыу» программаны 2008-2012 жыллада 35-чи дери созулгъанны бла байламлыдыла.

Ахыры 2-чи бетде.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

«Дельфинни» Нальчикде да кёргюзтгендиле

«Волжанин» компанияланы къауумуну оноучулары къурап, озгъан орта кюн Бахсан шахарда ата журтлу автобусланы чыгъарыуну кёбейте барыу къалай жалчытыллыгъыны юсюнден пресс-конференция болгъанды.

Транспорт жаны бла вопросланы ачыкълаучу журналистле бла тюбешиуге КъМР-ни промышленность, отлукъэнергетика комплекс эм жашау журт-коммунальный мюлк министри Уяналаны Кязим, «Волжанин» компанияланы къауумуну генеральный директору Алексей Бакулин, Волгоград областыны думасыны председателини заместители Анатолий Бакулин, Бахсан шахар округну администрациясыны башчысы Анатолий Бифов, КъМР-ни транспорт, связь эм жол мюлк министрини заместители Муаед Барагунов, «Волжанин – КБР» заводну директору Аслан Сантиков къатышхандыла, асламлы информация органла келечилени сорууларына жууапла бергендиле.

Тёрели тюбешиу «Волга-Бас» компанияны планларын ачыкълаудан, жылны башында хайырланыргъа берилген «Волжанин-КБР» «Делфин» атлы завод бла шагъырейлениуден башланнганды. Анда 150-ден аслам адам ишлеп, башха предприятияладан келтирилген керекленде автобусла жыйып тебирегендиле. Жылны ахырына «Волжанин-КБР» толу кюч бла ишлерча болаллыкъды.

Бахсанда «Волжанин» автобусланы юч тюрлюсю жыйылып турлукъдула – шахарда жюрюучалары, жууукъ жерлеге барыучалары, шахарла аралы маршрутлагъа чыгъарыллыкълары. Проектте кёре, ай сайын мында 40 автобус жыйыллыкъды. Ала Юг федеральный округну регионларына жиберилликдиле. Ол а эски автобус парклана жангыртыргъа онг берликди.

А.Бакулин айтханнга кёре, «Волжанинни» баш предприятиясында, аны филиалларыны бир къауумунда «Люкс» даражалы «Дельфин» атлы турист автобусла сериялы халда келир жыл чыгъарылып тебирерикдиле. Аладан бек алгъа жыйылгъан машина бла волгоградчуланы делегациясы келгенди. Оноучу къауумну [illegible] аны орамларында айланнгандыла.

Ахыры 2-чи бетде.

Алыучуланы саны ёседи

Прохладный шахар округдагы «Кавказкабель» кабель завод Россей Федерацияны «Электрокабель» ассоциациясыны члениди. Ол къыралны промышленность рынгунда уллу сурам болгъан кючлю кабельле чыгъарып тургъанлы 50 жылгъа жууукъ заман болады. Прохладныйчи кабельщиклени продукцияларын дайым алып тургъанланы санында «Роснефть», «Лукойл», «Сибирнефть» кибик экономиканы демингили предприятиялары бардыла.

Заводда производствону тохтатмаугъа, качество кёрюмдюлени игилендириуге, чыгъарылгъан товарланы ассортиментин жангыртыугъа дайым къайгъырылгъанлай турады. Коллектив алгъаракъда нефтьни жерни тюбюнден чыгъарыуда хайырланылгъан электронасослагъа керекли кабельни жангы тюрлюсюн производствогъа сингиргенди. Ол, ишни хайырлылыгын иги кесекге кётюрген бла къалмай, къорачланы азайтыугъа да себеплик этеди.

Аслам санда чыгъарылып башлардан алгъа предприятияны жангы продукциясы Ставрополь крайны скважиналарында сыналгъанды эм ол эндиге дери хайырланылып турган кабельледен эсе тутмуулу, файдалы да болгъаны тохтальгъгъаны.

Ахыры 2-чи бетде.

ФЕСТИВАЛЬ

Бизни корр.

Батырлыкъ

Чернобыльчилени сыйларын кёргендиле

Тырнауузда Къулийланы Къайсынны атын жюрютген Культура юйде Элбрус районда жашагъан чернобыльчилени саугъалау болгъанды. Чернобыль АЭС-де болгъан авария салгъан къыйынлыкъланы кетериуде этген жигитлиги ючюн бюгюнлюкде сакъталгъаны «Чернобыль» район жамаат организациясыны башчысы Кючмезланы Алийге Кишиликни ордени берилгенди. «За заслуги перед Отечеством» деген II-чи даражалы орден бла Беккаланы Хасан, Князланы Алий, Ачабайланы Ахмат, Казбек Шаов, Николай Деревянко саугъаланнгандыла. «За отвагу» деген майдалгъа Ботталаны Михаил бла Владимир Киселёв тийишли болгъандыла. Алексей Проявге, Таиб Таджибовха эм Николай Лыгагъа «За спасение погибавших» деген майдал берилгендиле.

Саугъаланнгланы Элбрус районну администрациясыны башчысыны орунбасары Жаппуланы Руслан, прокурор Валерий Кануков, аскер комиссар подполковник Бабаланы Хусейн алгъышлагъандыла. Байрамгъа спонсорлукъ Тырнауузну тау-байыкъландырыучу комбинатыны реконструкция дирекциясыны башчысы Ахкёбекланы Азрет, ол шахарны шахта управлениясыны таматасы Сергей Нарышкин, ол санда Россейни Президентини Администрациясыны башчысы Сергей Нарышкин бла ишчи халда тюбешгенди. Ушакъны кезиюнде сёз коррупциягъа къажау кюрешни кючлендириую юсюнден баргъанды.

-Мен коррупциягъа къажау кюрешни миллет планын жарашдырыгъыз деп буюргъан эдим. Ол жаны бла не этилгенди?-деп соргъанды къырал башчы.

-Сизни буйругъугъузну толтурурча мадарла этилледиле. Коррупциягъа къажау кюрешни миллет планын бу иш бла байламлы битеу планланы, ишланы, борчланы хайырланып жарашдырыргъа керекди. Эндиге дери бу жаны бла кёп иш этилгенди, планны жарашдырыуда битеу субъектлени, регионланы толтуруучу органларыны онглары, кючлери эсепге алынадыла. Планны проекти уа жарашдырылгъанды, биринчи ноябрьге дери ол толусунлай хазыр боллукъду,-деген Сергей Нарышкин.

-Мен миллет планны проектине эс буруп къарагъанма, энтта да тюбешип, аны хар не жаны бла да сюзербиз, кемчиликлери бар эселе, аланы тюзетип, андан сора къабыл этербиз,-деген Президент.

Андан ары РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев коррупцияны юсюнден «Рейтер» агентствону журналистлери бла тюбешгенинде, аланы сорулларына жууап этген.

Хакъ кёбейирикди

РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев бир бёлек указгъа къол салгъанды, ол санда бек аз иш хакъны юсюнден документге да. Анда айтылгъанына кёре, келе тургъан жылны биринчи январьндан башлап ол 4330 сом боллукъду. Башха айтсакъ, иш хакъны шёндюгю бек аз айлыкъ ёлчеминден эсе ол эки кере кёпдю эм жашау этиную бек аз ёлчеми тенгли боллукъду.

Басмагъа **ХУЧИНАЛАНЫ Ануар** хазырлагъанды.

КъМР-ни ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНДА

Къыралны жанындан болушлукъ

Къыралны бла бизнесни араларында байламлыкъла тенглик, бирге ишлеу халда айныргъа керекдиле. Анга себеплик этген право онгланы «КъМР-де гитче эм орталыкъ предпринимательствону айнытыуну юсюнден» законопроект береди. Анга КъМР-ни Правительствосуну кезиулю жыйылыуунда къаралгъанды эмда ол къабыл этилгенди.

Проектде гитче эм орталыкъ предпринимательствода баш борчла белгиленнгендиле: экономиканы бу кесегин айнытыргъа чырмау этген сылтауланы ачыкъларгъа, аланы кетериую амалларын табаргъа,бизнесни социальный жууаплылыгъын кючлендирирге, къырал бла бирге ишлеую айнытыргъа, гитче эм орталыкъ предпринимательство бла кюрешген субъектлеге къыралны жанындан не болушлукъ этилгени халкъгъа туура болурча этерге, илмугъа таяныргъа, кадрла хазырларгъа, финанс-кредит амалланы тынч этерге, микрофинансированияны айнытыргъа, халкъла эм регионла аралы бирге ишлеую кючлендирирге.

КъМР-ни экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министри Мусукланы Алий белгилегенича, проект федеральный законну бир-бир формаларын да шарт ангылатады. Сёз ючюн,анда болушлукъ алгъан субъектлени реестрлерин жарашдырыргъа, гитче эм орталыкъ предпринимательствону айнытыугъа бёлюнгген ахчаны керекли жерге эм файдалы хайырланыу ючюн жер-жерли администрацияладан жууаплылыкъны къаты сурргъа белгиленеди.

Ахыры 2-чи бетде.

Конкурсда хорлау

Завод 2009 жылгъа хайырланылыргъа берилликди

Урван районда кир-кипчикни айыргъан заводну къурулушун «Иман» ООО бардырлыкъды. Ол кёп подряд организацияланы араларында бардырылгъан конкурсда хорлагъанды.

Аллай завод керек болгъанын республиканы башчысы Арсен Каноков КъМР-ни районларын кёре айланнганында айтхан эди. Нек дегенде Урван районда Къабарты-Малкъарны къудуретине заран салгъан 300-ден артыкъ кир-кипчик жыйылгъан жер барды.

КъМР-ни Тёгерекде къудуретни сакълау эм табийгъатны къоруулау жаны бла министерствосу кир-кипчикни жарашдырыучу заводну проект-смета документациясын тынгылы жарашдырыкъ предприятияланы излегенди. Конкурс къурап, Москваны «Мосводоканалниипроект» унитар предприятиясын сайлагъанды. Документация жарашдырылып бошалгъандан сора подрядчиклени да конкурслары бардырылгъандыла.

Заводну къурулушун 1-чи июльгъа дери башларгъа белгиленеди. Анга республикалы бюджетден 2008 жылда 150 миллион сом берилликди, 2009 жылгъа январьгъа ишлеин бошаргъа эмда эки айны ичинде хайырланылып башларгъа керекди. Заводну хайырындан 35 адам иш бла жалчытылынрыкъды. Мында битеу республикада жыйыщдырылгъан кир-кипчикни айырыр эм жангыдан жарашдырыр онгла боллукъдула.

Экинчи кере хайырланыргъа онг болгъан кир-кипчикден къагъыт, картон, металл, пластик чыгъарыргъа белгиленеди, къалгъаны уа энчи жерледе бастырылыкъды. Заводну ичин, тёгерегин тап халгъа келтириуге 160 миллион сом бёлюрге белгиленеди.

МЕЧИЛАНЫ Асхат.

Правительствосуну пресс-службасы.

Саугъалау

Взносланы тёлеп тургъанланы атлары айтылгъанды

Кёп болмай Нальчик шахарны Пенсия фондунда 2007 жылда страховой взносланы тийишлисича тёлеп тургъанлагъа дипломла берилгендиле. Анга аталгъан къуучулы жыйылыуда сёлеше, РФ-ни Пенсия фондуну Къабарты-Малкъарда Бёлюмюню таматасы Хасанби Шеожев быллай иш биринчи кере бардырылгъаны эмда аны мураты страховой взносланы заманында тёлеп тургъан, гражданланы эсепге алыр ючюн керек болгъан шартланы жашырмай берген страхователлени сайлау эмда кёллендириу болгъанын чертгенди.

Айырмалы страхователлени Нальчик шахарны администрациясыны башчысыны орунбасары Галина Портова да алгъышлагъанды. Ол КъМР-ни Президенти Арсен Канаков салгъан баш борчладан бири республиканы дотациясын азайтыуду да, аны жаланда страховой взносланы жыйыуну низамын кючлендирип тамамларгъа боллугъун эсгертгенди. «Страховой взносларын заманында, тийишлисича тёлегенле предприятияланы кёп баучыларына, предпринимательлеге да ахшы юлгю кёргюзтедиле»,-деген Галина Абубовна.

-Элли беш мингнге жууукъ пенсиячылны, инвалидни, урушха къатышханланы къадарлары хар оноучуну тёлелерин тийишли жерлеге заманында ётдюргенине кёре болады,-деген Нальчик шахарны Пенсия фондуну таматасы Юрий Барсагов, дипломланы бере.- Таза нитетли предпринимательлени бла оноучуланы жылданжылгъа кёпден-кёп бола бергъанлары мени бек къуандырады. Бу иш ахшы тёрге айлансын, келир жыл биз 6 угъай, 60 оноучуну белгилерча.

«Айырмалы страхователь» деген дипломла «ЮТК» ОАО-ну регион филиалыны башчысы Сергей Профсековха, «Нальчикни халыуа заводу» ОАО-ну башчысы Мухаммед Кудалиевге, «Гидрометаллург» ОАО-ну башчысы Алексей Шиловха, предпринимательле Мухамед Шерховха, Альберт Бжиевге бла Мухамед Кушховха берилгендиле.

Эльмира ТАОБА.

Нальчик шахарны пресс-службасы.

Фахмулу юйюрлени усталыкълары

Орта кюн Нальчикге Юг федеральный округну республикаларындан, крайларындан эм областьларындан «Россейни юйюрю» деген конкурс-фестивальгъа къатышыргъа бек фахмулу юйюрле келген эдиле. Ол къууанчлы халда ингирде Жашил театрда «Юйге игилик!» деген театр халда къуралгъан байрам бла ачылгъанды.

Къонакълагъа кёп конкурсланы лауреатлары жаш жырчыла Жаникаланы Элдар, Аскер Бербеков эм Азамат Беков малкъар, къабарты эм орус тилледе айтылгъан жарыкъ жырла бла тюбегендиле. Андан сора концертни бардыргъанла Гюлюйланы Магомет бла Марина Гумова сахнагъа къонакъланы чакъыргъандыла. Делегацияла миллет кийимлеринде, туугъан жерлерини байракъларын да кётюрюп чыкъгъандыла. Жашил театргъа келгенле алагъа къызыу къарсла бла тюбегендиле.

Ахыры 2-чи бетде.

Суратланы **Р. МАМИЕВ** алгъанды.

Къырал жумушла

Коррупциягъа къажау кюреш кючленирикди

РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев Президентни Администрациясыны башчысы Сергей Нарышкин бла ишчи халда тюбешгенди. Ушакъны кезиюнде сёз коррупциягъа къажау кюрешни кючлендириую юсюнден баргъанды.

-Мен коррупциягъа къажау кюрешни миллет планын жарашдырыгъыз деп буюргъан эдим. Ол жаны бла не этилгенди?-деп соргъанды къырал башчы.

-Сизни буйругъугъузну толтурурча мадарла этилледиле. Коррупциягъа къажау кюрешни миллет планын бу иш бла байламлы битеу планланы, ишланы, борчланы хайырланып жарашдырыргъа керекди. Эндиге дери бу жаны бла кёп иш этилгенди, планны жарашдырыуда битеу субъектлени, регионланы толтуруучу органларыны онглары, кючлери эсепге алынадыла. Планны проекти уа жарашдырылгъанды, биринчи ноябрьге дери ол толусунлай хазыр боллукъду,-деген Сергей Нарышкин.

-Мен миллет планны проектине эс буруп къарагъанма, энтта да тюбешип, аны хар не жаны бла да сюзербиз, кемчиликлери бар эселе, аланы тюзетип, андан сора къабыл этербиз,-деген Президент.

Андан ары РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев коррупцияны юсюнден «Рейтер» агентствону журналистлери бла тюбешгенинде, аланы сорулларына жууап этген.

Хакъ кёбейирикди

РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев бир бёлек указгъа къол салгъанды, ол санда бек аз иш хакъны юсюнден документге да. Анда айтылгъанына кёре, келе тургъан жылны биринчи январьндан башлап ол 4330 сом боллукъду. Башха айтсакъ, иш хакъны шёндюгю бек аз айлыкъ ёлчеминден эсе ол эки кере кёпдю эм жашау этиную бек аз ёлчеми тенгли боллукъду.

Басмагъа **ХУЧИНАЛАНЫ Ануар** хазырлагъанды.

Депутатла ишлерин саугъала бериуден башлагъандыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Депутатла экинчи окъулуунда «Къабарты-Малкъарны депутатларыны юсюнден», «Къабарты-Малкъарны Администрация кодексине тюрлениуле кийириуню юсюнден» законпроектлени къабыл этгендиле.Къабарты-Малкъарны Административ эм право бузукълукъланы юсюнден Кодексине» тюрлениуле кийиргендиле, республиканы Правительствосуна Къабарты-Малкъарны От тюшюуге къажау къырал службасыны 13 объектин федеральный иеликге ётдюрюрге эркинлик бергендиле. РФ-ни МЧС-ини Къабарты-Малкъарда управлениясыны башчысы Сергей Шагин айтханнга кёре, алай бла республиканы районларында отха къажау бёлюмлени ишлерин тийишли дарагъда бардырыргъа, аны хайырындан а отдан ачыгъанланы санын азайтыргъа онг чыгъарыкъды.

Андан сора депутатла Бечелланы Илиясны, аны орунбасары Людмила Федченкону, Миллетле аралы халла жаны бла комитетни сопредседатели Владимир Соховну эм Экономика политика жаны бла комитетни председателини орунбасары Анатолий Аталиковну Къырал Думасыны «Парламентаризмни айнытыугъа салгъан къыйынлары ючюн» сыйлы белгиси бла саугъалаугъа кёргюзтюуню юсюнден онууну къабыл этгендиле.

Правительстволу сагъатда Къабарты-Малкъарны урууу эм социальный айнытыу министри Тюбейланы Альберт республикада урууну юсюнден законодательство къалай толтурулгъаныны юсюнден докладдургенди. Ол айтханнга кёре, озгъан жылда иш юсюнде 90 адам жаралы болгъанды. Ол а 2006 жыл бла тенгешдиргенде 15 адамгъа, 2005 жылдан а 29 адамгъа азды. «Ачыгъанланы саны азайгъанлыкъгъа, адамла алгъан жарала бек ауур болгъандыла. Ишчи жерледе адамла асламында производствода техниканы эски болгъаны ючюн ачыйдыла. Болумну тюзетирге уа ахча керекди: мекямлагъа ремонт этерге, шёндюгю изленлеге тийишли оборудование келтирирге. Предприятияланы асламында уа быллай амалла жокъдула»,- дегенди Тюбейланы Альберт.

Къабарты-Малкъарны Парламенти март айда жыйылыуунда Москваны Думасына бла аны мэри Юрий Лужковха къыралны ара шахарында миллетчилик бла байламлы кёп адам ёлтюрюлгени ючюн, ол санда бизни жерлешлерибиз да обращение этген эди. Бу кюнледе уа Москваны мэрини орунбасары Валерий Виноградовну атындан анга жууап келгенди.

Анда айтылгъанына кёре, Москвада миллетле, адамны дини эм къайсы расадан болгъаны бла байламлы этилген аманлыкъ ишлени кёбейгени битеу къыралда да миллетчиликни туудурады. Аны эсге алып, Москваны Думасы ич ишлени келечилери бла бирге бу ишлени жокъ этер ючюн, тюрлю-тюрлю жумушла бардырадыла. Ол санда быллай ишлеге къатышхан жаш адамла бла жыйылыула къураладыла.

Миллетчилик къауумланы башчылары бла энчи тюбешиуледе ала бардыргъан пропаганданы юсюнден къырал къуллукъчула билгеннлерини юсюнден эсгертилип, ала жууапха тартыллыкъланы белгили этиледи. Жаш адамланы арасында агрессияны азайтыр мурат бла къырал регистрациядан ётген миллетчи къауумланы келечилерини СНГ-ни къыралларындан бла Россейни субъектлеринден адамланы къатышыуу бла «тёгерек столла», семинарла къураладыла. Терроризмге къажау комиссияны жыйылыуунда радикал халда юйрениуле бардыргъан партиялагъа, дин эм жамауат биригиулеге шахарны окъуу юйлеринде жыйылыула бардырыргъа эркин этилмегенини юсюнден оноу къабыл этилгенди. Дагъыда вузлада жамауат низамны сакълар эм миллетчилик бла байламлы ишлени тохтатыр мурат бла студентледен дружинала къураладыла.

Жыйылыуда башха вопросла да сюзюлгендиле эм алагъа кёре тийишли оноула къабыл этилгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

«Дельфинни» Нальчикде да кёргюзтгендиле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Экспертле энчи эс бургъан, тенгизде айланнган ариу жаныуарны атын жюрютген «Дельфин» европалы качествосу, ариу сыфаты, таплыгъы бла айырмалы машина боллукъду. Аны мотору Евро-4 класслы, шассиси уа «Мерседес-Бенц» автобуснукъуча боллукъдула, анда машинаны жюрютген адамны халы кьалай болгъанын, жолда белгилени, чархларында басымны, жылылыкъны, терклики эм башха затланы кёргюзтген шёндюгюлю приборла, системала, къарангыда кёргюзтюучю аппаратура орнатыллыкъдыла.

Конференцияда айтылгъанына кёре, бизде аллай автобусла чыгъарыллыкъ тюйюл эселе да, Бахсандагъы производствону кенгерте барыуну стратегиясы жарашдырылгъанды, финансла бёлюрге деп белгиленнгенди. Аны билдире, Алексей Бакулин былай кьошханды: «Къабарты-Малкъарда производство ачаргъа деген умутну быллтыр этген эдик. Кьысха болжалда завод продукция чыгъарып тёбиреча этилгени Волгоград областыны губернатору Николай Максюта бла КъМР-ни Президенти Арсен Каноков арада терен интеграция болуча келишим этгенлерини хайырындандыла.

Уяналаны Кязим а ол башчылыкъ этген министерствода республиканы промышленность предприятиларын кооперациялау, интеграциялау бла байламлы иш бардырылгъанын, ары «Волжанин-КБР» да къошулгъанын айтханды.

Заказланы юсюнден сёз баргъанда, Алексей Бакулин ала белгиленнгенлерин, толтуруллукъларын айтханды. Муаед Барагунов а республикада ара транспорт сериеулюкге къалып тургъанын, автобус паркны жангыртыугъа «Волжанин-КБР» тынгылы юлюш кьошар деген умут болгъанын энчи чертгенди.

Журналистлени соруулары бла жууапла берилгеннлеринде, пассажирлени жюрютюню къурау жаны бла республиканы законнга тюрлениуле кийирилликлерини, алай бла болум игиленирча мадарла этилликлерини юслеринден да айтылгъанды.

ТАТЛЫХАНЛАНЫ Борис.

Фахмулу юйюрлени усталыкълары

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар аланы къонакъ этерге ыразы болгъанын а сахнадан КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары Мадина Дышекова бла культура эм информация коммуникацияла министри Заур Тутов билдиргендиле. Ызы бла Мадина Руслановна КъМР-ни Президенти Арсен Каноков жиберген алгъышлау къагъытны окъугъанды.

Андан сора байрамны бардыргъанла республикада сыйлары жюрюген эм кёп сабийли юйюрле бла жыйылгъанланы шагъырей этгендиле. Концерт программаны уа андан ары жырычыла Асият Черкесова, Жаникаланы Эндар, «Балкария», «Кабардинка», «Терские казаки» эм «Хатти» тепсеу ансамбльле бардыргъандыла.

«Россейни юйюрю» конкурс-фестивальгъа Чечен Республиканы Президенти Рамзан Кадыров да алгъышлау сёз жиберген эди. Аны ол республиканы урууу, социальный айнытыу эм халкъны иш бла жалчытыу жаны бла министри Махмат Ахматов окъуугъанды.

Байрамны бек жарыкъ кезиуюне уа сабийлени къатышыулары бла жарашдырылгъан «Биз бир юйюрбюз» деген музыкалы композицияны санаргъа боллукъду.

«Балкария» тепсеу ансамбльни уа кьонакьла, концертге келгенле да къызыу къарсла бла сахнадан жибермей кёп тургъандыла.

Биринчи кюнню концертин а жырчы Султан Хажироков жапханды. Ол айтып, битеу республиканы мындан ары айнырларына жоралангган жангы жыр хар кимни да жюреклеринде жер тапханды дерге боллукъду. Байрамдан сора жарыкъ фейерверк да кёплени эслеринде къалгъанды.

Фестивальны 2-чи кюнюнде уа конкурс ётгенди. Биринчиден, эртденликде Жашил театрда «Миллет жыр» эм «Миллет тепсеу» деген номинациялада къарау башланнганды. Аланы фахмулукъларын ЮФО-ну битеу субъектлерини келечилеринден къуралгъан жюри сюзгенди. Анга РФ-ни халкъ артисти Борис Темирканов башчылыкъ этгенди.

Конкурс программанны КъМР-ни культура эм информация коммуникацияла министри Заур Тутов ачханды. Ол кьонакъланы мындан ары да миллет энчиликлерин тас этмей, тёлюден-тёлюге ётдюре барыргъа чакъыргъанды.

Делегацияла не экишер жыр неда жыр бла тепсеу кёргюзтгендиле. Биринчи сахнагъа Астрахань областьны келечиси Сергунинлени юйюрге чыгъаргъа тюшгенди. Ала эки орус халкъ жырны айтхандыла. Битеу къауумланы араларында уа Ингушетия Республикадан Бековланы юйюрюн белгилерчады. Алада сабийле да, абаданладан артха къалмай, тепсеп, сейир жырлай эдиле.

Ызы бла уа Миллет музейде «Кавказ-наш общий дом» деген ат бла фестивальны ючюнчю «Халкъ чыгъармачылыкъ» деген номинациясында кёргюзтюлген затланы конкурсу болгъанды. Алагъа къарагъла да бек кёп адам жыйылгъан эди.

Башда айтылгъан номинациялада хорлагъанланы саугъалау а фестивальны къуугъанчы халда жабылыуунда болгъанды. Аны юсюнден отчёт газетде басмаланырыкъды.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Суратланы **ТОЛГЪУРЛАНЫ Камал** алгъанды.

Кёрмюч

Багъалы сезимлени тас этмей

Бизни газет билдирген эди 26-чы июньда ЮФО-ну республикаларыны, крайларыны эм областьларыны араларында «Россейни юйюрю» деген ат бла конкурс-фестиваль бардырыллгъын. Аны чеклеринде орта кюн Республикалы сабий чыгъармачылыкъ арада «Вместе дружная семья» деген кёрмюч ачылгъанды.

Бу сабийлени культура араларыны фойесинде эртденликден окъуна той-кьоб тауушла тёгерекни алгъан эдиле. Андагъы тепсеу бёлюмге жюрюген жашчыкъла бла къызчыкъла, аякъ ала, юйреннгенлерин ары келгенлеге кёргюзтюрге сюйюп, къауум-къауум болуп, ортагъа чыгъа эдиле. Кёп эришиулеге къатышхан Джашеланы Алибек да жырлагъанды.

Бир кесекден КъМР-ни культура эм информация коммуникацияла министри Заур Тутов сыйлы кьонакъла бла келди. Ол, кёрмюч неге жораланнганын ангылатып, сёзню республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары Мадина Дышековагъа бергенди. Вице-премьер юйюр битеу жамауатны тутуругъу болгъанын белгилегенди. Сора кёрмючде суратла жарыкъ тюрсюнле бла жазылгъанларына эс бургъанды. Авторларны жашаулары мындан ары алай жарыкъ болурларын сюйгенин да билдиргенди ол.

Кёрмюче бизни кьонушлaрыбыз, къуру фахмулу жаш художникленни суратларын ийип кьоймай, жууаплы кьонакъла да келгендиле. Сабийлени аллында Адыгеяны культура министрини заместители Аминат Сообцокова, Ингушетия Республиканы халкъла аралы халламлыкъ министри Мадина Биткаева эм Ставропольну Сабий чыгъармачылыкъ арасы таматасы Валентина Крихун сёлешгендиле. Ала бары да, бу кёрмючню къурагъанлагъа ыспас этип, мындагъы суратланы авторларына уллу жетишимле тежегендиле.

Сабий, кьолуна къалам, къарандаш алса да, эм алгъа анасыны, атасыны суратларын этерге кюрешеди. Аланы жанларында «анам», «атам» деп жазаргъа да ёчдю. Ол гитче адамчыкъ дуниясы, жашауну да аланы юслери бла билгенин туура кёргюзтген шартды. Бу кёрмючде да аллай суратла аламдыла.

Дагъыда бир затха эс бурургъа боллукъду: гитче художникле ананы, атаны, аланы жаланда бир байлеринин ишлеп кьоймай, аланы экиге жетдиредиле. Баям, аны бла суратчыла эгечлери, къарындашлары болурларын сюйгенлерин, неда алай болуп, аны тап кёрюп, алай ишлейдиле. Кертиди, бу тема жыл санлары гитче художниклени суратларында аслам тюбейди.

Абаданыракъла уа нени юсюнден жазадыла? Аланы уа белгили жазыччуланы чыгъармаларына кёре этилген иллюстрацияларында, башха ишлеринде да литература жигитлени, нарт батырланы, миллет киймиледе тепсеген къыз бла жашны да кёребиз. Была кеслерини кертиликлери, хар адамны энчи къылыгъы ачылгъаны бла жуукъ боладыла къарачучугъа.

Дагъыда зс бурургъа тийишли тема – жаш художникле сейир фантастика суратла да ишлейдиле. Сёз ючюн, 8-жыллыкъ Сюзанна Лагуновны «Тамаша терек» деген юлгюге келтирейик. Бу кёпню кёрген, базыкъ бутакълы терекни ичинде бир жомакълы, фантастикалы зат жашайды.

Жаш бла къызны араларында шуёхлукъ, ахшы сезимле тууа башлагъанны да кёргюзтедиле жаш художникле. Он бютюнда Астраханьдан келген суратлада ачыкъланды.

Дагъыда бир шарт: кьоншу миллет республикаланы жаш художниклерини чыгъармаларында Кавказ ышанланы, табийгъатны, киймлени эслейсе. «Тауланы тюрсюнлери» (Черкесск), «Элде байрам» (Майкоп), «Чалгъыда» (Нальчик) деген эм башхала анга шагъатдыла.

Баям, сабий сурат ишлей, «туугъан жерим, ата-бабала» дегенча философия категорияланы юслеринден терен сагъыш этмейди. Алай ала анга туугъанында берилген сыйлы сезимледиле. Ол, анасыны, атасыны, юйлерини суратларын ишлеп башлап, миллет энчиликге, таурухлу табийгъатха, ата-бабалагъа жете эсе, ол адам улуну тауусулмагъан, тас болмагъан кючюн, эсин кёргюзтеди. Алайлыгъына Республикалы сабий чыгъармачылыкъ арада ачылгъан кёрмючге баргъан ким да тюшюнюкдю.

Тутхучлу юйюрде ёсюп, ол башында сагъынгган багъалы сезимлени да тас этмеген сабий, къайсы ишни къолгъа алса да, аны тынгылы, сюймеклик бла этер деп ышанырчады.

САРАККУЛАНЫ Асият.

Суратны **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

ТАМБЛА ИЗОБРЕТАТЕЛЬЛЕНИ ЭМ РАЦИОНАЛИЗАТОРЛАНЫ КЮНЮДЮ

Жангы амалла излей

Жашауну къайсы жанын алып къарасанг да, изобретательле, рационализаторла алгъа барыугъа юлюш къошхалай келедиле. Аланы кёргюзтюулери бла кёп жумушла женгилленедиле, бютюн файдалы мадарла, жангы технологияла кийириледиле. Аллай башламчылыкъ этгенле бизни адамларыбызны арасында да кёп болгъандыла, насыпха, шёндю да бардыла.

Къулийланы Салих Нальчикде «Телемеханика» заводну конструктор бёлюмюнде ишлегенли иги кесек болады, кёп жангычылыкъланы авторуду. Рационализатор ишге салгъан къыйынны ючюн заводну администрациясы аны бир ненча кере сыйлы грамотала, багъалы затла бла да саугъалагъанды. Коллективде Салихни намысы, сыйы жюрюйдю. «Ол огъурлу, тутхан ишин иги билген адамды»,- дейдиле аны биргесине урунгганла.

ТАТЛЫХАНЛАНЫ Борис.

СУРАТДА: Къулийланы Салих оператор Сергей Иванов бла ишни юсюнден сёлеше тургъан кезиу.

Суратны **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

Черекни кючюн алалгъан

Алгъыннгы педагогика институтну физика-математика факультетини студенти Абдулкерим Купов тау сууланы кючю бла электроток берирге боллукъ гитче двигательни юсюнден жазыуну эм макетин 1950 жылда патент бюрогъа экспертизагъа жибергенди. Хар затха тинтиу кёзден къарагъан жаш адамны андан сорадагъы рационализатор кёргюзтюулерине да эс бурулмай къалып тургъанды.

Окъууну бошагъандан сора устаз болуп ишлеген Абдулкерим, кёп тюрлю приборла жарашдырып, аланы дерс бергенде хайырланнганды. Рационализатор жаны бла излеуню жолунда болгъанды. Экспертизагъа жиберген затларына багъа бичилмей къалып тургъаны аны жарсытханына не сёз, аллай къолларын бошлаб а къоймагъанды.

Жауун сууланы бирге жыйып кетериуде хайырлыллыкъ жангы амалы ючюн 1976 жылда патент алгъаны ол итиниулюкню биринчи кьууанчы эди. Озгъан ёмюрню токъсаныны жылларында автомобиллени тормозлары эм дросельная заслонка бир педаль бла ишлерча, аслам сууланыучу жерлени бояулары кёпге дери кетмей турурлары жалчытырча амалла, суулу затланы ёлчем бла къуярча аппарат ючюн да патент алгъанды.

А.Купов тохташдыргъан жангы амал бла 1981 жылда Булунгуда ишленген кёпюр 1983 жылда, суу къутуруп келип, Чегем черекде кёпюрлени барысын да алып кетгенде да чыдагъанды. Битеу алгъанда, Абдулкеримни портфелинде 27 изобретениясы, 40 рационализатор кёргюзтюню чертёжлары, схемалары, ангылатыу жазмалары бардыла. Аланы иги кесеги жашауда хайырланыладыла.

Иван ПОЛИЩУК, Урушну эм урунууну ветераны.

Редакцияны къонакъдары

Бу кюнледе Къабарты-Малкъаргъа сыйлы къонакъла келгенди – Тюркню Премьер-министрини кенгешчиси Хурриет Эрсой (къарачай-малкъарлыла анга Айжаякъ дейби), Тюркню Правительствосуну пресс-службасында ишлеген Генжихан Балкан эм ингилиз тилни устазы Ажгерийланы Зулийхан.

Айжаякъ тюрк дунияны бирикдириуге, къыралланы, анга кёре халкъланы араларында шуёхлукъну кючлеуге, байламлыкъны, ангылауну кёпюрюн ишлеуге уллу къыйын салып келеди. Къазахстанда Ахмед Есеви атлы, Къыргызстанда уа Манас» университетлени ачдыргъанды. Алада тюрк тилли миллетлени жаш тёлюсю (жер башыны къалайындан да барып окъургъа онг барды анда) окъурча этгенди. Ал жыллада Ахмед Есеви атлы фондха башчылыкъ этип тургъанды, энди уа «Кечёре» атлы культура ара къурагъанды.

Уллу жамауат ишлени тири бардыргъан, белгили политик тиширыуду. Бизни республикагъа биринчи кере келмейди, кёп зат бла шагъырейди. Ушагъыбыз да аны ишини, бу жолгъу жолоучулугъну юсюнден болгъанды. Болмагъанча ариу, сюйдюмлю, айтхылыкъ да Айжаякъ акъылыны, билимини теренлиги бла да сейирсиндиргенди. Дагъыда къарачай-малкъар тилни уста билгени бла да. Ушагъыбыз да тауча болгъанды.

«Заман» газетде къонакъда.

Тюрк дунияны бирлешдирген Айжаякъ

Айжаякъ (Хурриет Эрсой)

Ажгерийланы Зулийхан

Генжихан Балкан

- Къарачай-малкъар тилде былай таза, ариу да сёлешширге къайда юйренгенсе?

- Адамны биринчи университети – юйюрюдю. Билиминг, ётюрлюгюнг, адет-тёренг андан келеди. Ана тили эс ёсдюреди, ана сюю уа боюн ёсдюреди.Мени къарачай-малкъар тамырларым бардыла: атам Маршенкъулладан, анам а Къоч-харланы къыз эди. Ананы тили къаллай эсе, бала да аны биледи. Мен а уллу юйюрде ёсгенме, гитчелигимден окъуна ана тилимде сёлешширге юйренгенме. Биз юйде къарачай-малкъарча сёлешгенбиз не заманда да. Жашауумда уа ол манга къалай болушун келеди! Малкъар тилим – мени ачхычымды.

- Биринчи кере тюзелип Нальчикге къалай келген эдинг?

- Мени атам-анам, айтханымча, къарачай-малкъар халкъымданды. Тамырларыбызны билейим деп 1989 жылда келген эдим бери биринчи кере. Бу тилим бла иш табыт, жол табыт айланама – битеу тюрк дунияны бутакълары бла келишген, сёлешген да этеме, байламлыкъ тохтащдыра. Тюрк дуния уллуду – 200 миллион адам! Тилибиз бек багъалы тилди, жаш тёлю билмейди аны багъалылыгъын ансы. Хар жерде тюрк тилли миллетибизден адамла табама. Сау болсунла хар бири да мени тёреге олтуртуп, хурмет этедиле – Татарстанда, Башкъортда, Къазахда, Къыргызыда, башха жерледе да. Адамны ёз тилинде сёлешсенг, кёзю жылтырайды.

Фестивальлагъа, неге да жолну мен ачханма бери. Башкъортлагъа, татарлыларгъа, къазахлылагъа, къыргъызлылагъа, башха тюрк тилли миллетлени жашагъан къыралларына да баргъанма. Къайда да мен къарачай-малкъар тилимде сёлешеме, мени уа ала бек аламат ангылайдыла. Къарачай-малкъар тилни билген кесине битеу тиллени ачады. Юлгю келтирейим. 1992 жылда Къыргъызстанны дуния къуруултайы болады. Мен ары барама. Анда таныщдырадыла мени айтхылыкъ жазыучу Чингиз Айтматов бла. Ол билмегенди атасыны къабыры къайда болгъаныны, келликди деп сакълап тургъанды. Къабырланы ачадыла бир чунгурда кёп ёлюк бар эди. Излейдиле аны атасын. Бир жакетни хуржунунда жазыуу бар эди анда чыгъады аны кимлиги. Атасын энчи жерде басдыргъандыла. Чингиз бла мен аны къабырына гюлле салабыз (Чингизни атасын 1937 жылда тутуп ёлтюрген эдиле – Б.А.). Къуруултайны Чингиз атасыны къабырына гюл салыудан башлагъан эди.

1997 жылда уа Айтмат улу Тюркде бардырылгъан кинофестивальгъа келеди. Ол кезиуге аны «Жамиля», «Акъ кеме», «Ёмюрледен да кёп созулгъан кюн», «Сау къал, Гюлсары» деген эм дагъыда бир кауум башха чыгъармаларына кёре Тюркде фильмле салынгъан эдиле. Телевидениядa уа бериу къурайдыла. Аны бла бериуню бардырыргъа уа тилни билген адам жокъ. Мен а пре зидентни аппаратында ишлей эдим. Излеп мени табадыла. Алай бла Тюркню ара телевиденисында бериуде мен къарачай-малкъар тилде, Чингиз а къыргъызча айтып сёлешебиз. Битеу Тюркия бек сюйюп тынгылай эди анга. Тилибизни кючю кёпдю.

Нобель атлы саугъагъа тийишли айтхылыкъ адам эди Чингиз Айтматов. Жарсыугъа, бермедиле... Аны аушханына бушуу этип бошаялмайбыз, бек жарсыгъанбыз. Жаннетли болсун.

Биз культурабызны жашатайыкъ деп кюрешебиз. «Тюрк дуниясы жулдузлары» деп телевидениядa бериуле къурап турдукъ. Къайсыны, Къзимни, Тюрк дунияны башха уллу адамлары юсериндген бидирип тургъанма. Къайсы тюрк тилли миллетни фильми, спектакли болсун, неда китап, журнал, газет дегенча, аланы Тюркде жаябыз, кёргюзтебиз. Кеси миллетин сюймеген, башханы да сюймейди.

Ушакъ баргъан кезиу.

Ата журтум кюч-къарыу береди манга

- Къарачай-малкъар халкъ кё чгюнчюлюкде болгъанда, Тюркде билеми эдиле ол бушуулу ишни юсюнден? Не айта эдиле, жазамы эдиле?

- Билмегенбиз, эшитмегенбиз зат да. Нек, къалай болгъанындан чыртда хапарыбыз жокъ эди. 1989 жылда Нальчикге биринчи кере келгенимде билгенме сюрпонно хапарын. Сора, къайтханымдан сора, газетлеге жаздым.

- 1989 жылдан бери мында бир ненча кере болгъанса. Зат иш тюрленгенди деп эслеймисе?

- Андан бери кёп зат тюрленгенди. 1989 жылда орамлада кёп эсирген адамла бар эдиле, энди ала жокъну орундадыла. Адамла жарыкъ, ариу, сейирли кийинедиле. Жанны, кенг, омакъ юйле. Машинала да кёп болгъандыла. Нальчикни орамлары да бек арададыла, тизгинли. Дагъыда адамланы жылы къарамлары, жарыкъ бетлерин эслейме энди. Мен билимли адамланы бек сюеме. Россейде уа билимли адамла кёпдюле. Билимли халкъ терк биригирикди, жетишимлери да боллукъдуланы. Аны себепли къыйынлыкъланы ётенсиз. Къарангы адам, окъуу болмагъан бек къыйынды. Ол бирча турып турады, ангылауу ёсме й. Аны себепли окъуу бек керекди.

Тюркде Путинни политикасына бек биосюрейдиле. Ол бизни миллетге да тапды. Россейни бла Тюркню араларын бютюн шуёхлу этерге, культура, экономика байламлыкъланы да кючюле рге керекбиз. Ол эки жанына да файдалыды. Хар нени да демократия бла тамалларгъа керекди.

- Москвада къарачай-малкъар диаспорааны «Элбрусоид» культура арасына барып келесе, Айжаякъ. Не бла байламлы эди ол жолоучулугъунг?

- Мени ары «Элбрусоидни» башчысы, бек жаш адам кеси да, Тоторкъулланы Алийни чакъыргъаны бла баргъанма. Мен ол араны ишине бек биосюрегенме. «Элбрусоидде» кёп къарачай-малкъар студентлени жыйып, ала, вузланы бошап, диплом алгъанларына бек аламат той-оюн этген эдиле. Аллай уллу шахарда миллет культурагъа эс бургъанлары бек игиди, ол бек керекли эм магъаналы и щди. Алийге, аны нёгерлерине да бек ыразы болуп келебиз.

Москвада жумушларымы тамамлап, бери уа ата журтуму кёрейим деп къайтханма. Нек десенг бек сюйген жерлерим Домбай, Теберди, Нальчик эм Минги таудула. Алада хауа тазады, тёгерек да бир ариу. Ала кюч-къарыу береди манга. Сора жарым жылны ичинде тюшюмде кёргенлей турама ата журтуму. Алгъа Къарачайда болгъанма, андан сора бери келгенме. Нёгерлерим бла Минги таугъа барыргъа деп турабыз.

«Элбрусоид» бла байламлыгъым болгъанына, аны ишине да бек къуунып кетгенме.

Россей бла Тюркия шуёхлу болсала сюеби

- Къарачай-малкъар тепсеулени ёлюмсюз этген белгили балетмейстер эм хореограф Къудайланы Мухтар тепсеу коллективлери бла Тюркдеги фестивальлагъа терк-терк барады. Аны жолун ары сен ачханса. Тюркню жамауатын да бизни тепсеуле бла, культурабыз бла сен шагъырейлендиргенсе. Не мурат бла бардырыладыла Тюркде тюрлю-тюрлю фестивальла?

- Хар ким бир бирин танысын, жаш тёлю танышсын, хунерин, фахмусун кёргюзтсюн деп къураладыла Тюркдеги фестивальла. Ары кёп къыралланы келечилери келедиле. Жыры, тепсеуню бек игисин сайлайдыла. Мен да сизден кёп затха юйренеме, кюч-къарыу алама. Кесими миллетим ючюн бир зат этэлсам эди деп кюрешеме. Къарачай-малкъар тепсеулени уа Тюркде бек жаратадыла. Къаллай бир кёп миллет къатышса да фестивальны ишине, ол аллай бир бай, сейирли да боллукъду. Бир бирге бармасанг, жюрютмесенг, къайдан билликбиз бир бирни, культураны ёсгенин да? Байламлыкъ болмаса, бир бирни тас этип къояса.

Тюркдеги фестивальлагъа 300-500 минг адам жыйылады - Америкадан бла Европадан. Бизде тепсеуле бла жырла 200 жыл мындан алгъадачадыла, артыкъ тюрленмегенди. Сизде уа айныйдыла, тюрлемедиле. Билимни системасы мында иги салынгнганды да, ол андан болур деп келеди кёлюме. Культура уа айныргъа, тюрленирге, алгъа барыргъа керекди мени оюмума кёре.

Кавказ халкъланы культуралары айныра, Анкарада «Кечёре» деген маданият арабыз барды. Бу культура арагъа тюрк дунияны белгили адамларыны суратларын саллыкъбыз.

- Сен белгили политиксе, Айжаякъ. Кёп жылланы ичинде уллу къырал къуллукълада ишлеп келесе. Къалай эди жолунг политикагъа?

-Тиширыу сермеп алмаса, эр киши бермейди. Депутат сайлаулагъа да киргенме, хорладым. Ётгюр болургъа керекди. Алай болмаса, бир жетишим да эталлыкъ тюйюлсе.

- Бир къауум жыл мындан алгъа Къабарты-Малкъардан, Къарачай-Черкесден да Тюркде кёп жаш адам окъуй эди, энди уа ол иш тохтап къалгъанчады. Анга жангыдан эс бурлукъмудула, Тюркде окъургъа студентлеге аллыкъмыдыла?

- Бек башындан да, таулула кёп къыйынлыкъ кёрген миллетди, аладан 50 адам окъутайыкъ деп ол ишни мен башлагъан эдим. Алгъа келип турдула, артдан-артха уа аз этип къойдула адам санын. Соргъаныбызда уа, ары барып окъургъа сюйгенле жокъдула, дейдиле мында. Ма аны бла тохташланды ол иш ансы, Тюркде энтта да окъутурукъдула мындан баргъан студентлени – къарачай-малкъар, къумукъулу, къабартылы, оруслу, башха миллетли болсун. Байламлыкъ болса, сизни да иги ангыларыкъдыла. Мындан адамла келсинле, окъусунла, биз бек ыразыбыз.

Онтогъуз жылдан сора

Тюркден келген багъалы къонакълагъа Нальчик шахарны администрациясыны башчысыны орунбасары Тюбейланы Хызыр бла Тюрк Республикланы Къабарты-Малкъарда келечиси Апполаны Аслан, Акъ-Суу элни башчысы Чабдарланы Ахмат эм башхала тюбегендиле. Бек алгъа алагъа ара шахарыбызны ариу жерлерин кёргюзтгендиле.

Экинчи кюн Айжаякъ (Хурриет Эрсой), Ажгерийланы Зулийхан бла Балкан Генжихан «Заман» газетни редакциясында болгъандыла. Газетни башчысы Атталаны Жамал алагъа уллу хурмет бла тюбегенди, тийишли сыйнамыс да бергенди. Газетни коллективи, иши бла да шагъырейленнгенден сора къонакъланы Огъары Малкъаргъа, Чирик кёлге да элтгендиле. Огъары Малкъарда Саутну бла Глашланы элледе къызыл аскерчиле къыргъан малкъарлылагъа салынгнган эсгертмени кёрюп, аланы ол ишге жаллары бек къыйналгъанды.

Дуния жер-жерлеринден келгенлени барысыны да жюреклерин бийлейди Минги тауну ётхемлиги, деулюгю, ариулугъу да. Жолну узуну къонакъ тиширыула табийгъатны ариулугъуна сейирсинип баргъандыла. Канат жол бла Минги тауну башына чыгъып, аны бийигиндеги табийгъатха, хауагъа да сейиртамаша этэ эдиле. Энишге тюшгенден сора ала гара судан ингендиле, таулу тиширыуланы эшиулерине да къарагъандыла. Жюн базарда болмагъан зат жокъ эди – бёрклени, къалпакъланы, ёрге жанланы, жаулукъланы, башха затланы да кёп тюрлюлери бар эди.

Энчи иели къонакъ юйле да кёп эдиле анда. Аны ючюн республиканы башха жерлеринден келгенле уа анда къурулуш ишлени тири бардырадыла. Шёндю къонакъ юйледе туристле жокъну орнундадыла, алай къыш кезиуге уа алада жер жетишмей къалады дей эдиле мында ишлегенле.

Айжаякъны, Зулийханны, Генжиханны эм биргелерине болгъанланы барын да Тюбейланы Хызыр бла Апполаны Аслан «Солтанда» атлы кафеде сыйлагъандыла. Телевизор бла уа, Айжаякъны тилегине кёре, Газаланы Алимни жырларын бергендиле. Ашланы ичинде къонакъла айранны, хычинни, жалбауурну сайлай эдиле.

-Тюнене Огъары Малкъарда болгъан тюбешиуню юсюнден айтайыммы? – деди Хызыр Айжаякъгъа, мени кёргюзте. –Алимни юсюнден дейме?

-Айт, - деди Айжаякъ, ышарып.

- Онтогъуз жыл мындан алгъа, Айжаякъ Нальчикге биринчи кере келгенде, ма бу кафеде олтургъанбыз. Огъары Малкъардан Байсыланы Алим да мында эди. Хар жумушбузгъа да жарап айланда эди. Кете туруб а Айжаякъ анга кюмюш шынжырчыкъны саугъагъа бергенди. Бу жол а, 19 жылдан сора, бизни Огъары Малкъарда хычинле бла сыйлай тургъанлай, келгенибизни эшитип, Алим алайгъа жетди. Мен аны къарамын бир заманда да унуталлыкъ тюйюлме... Саламлашды Айжаякъ бла, къол аязында уа ол шынжырчыкъ тура эди. Айжаякъ да таныды аны. «Жаш заманымда сюйюп къойгъанма мен аны, бюгюнде уа унуталмагъанма», - деди Аслан. Ма аллай сейир тюбешиу болгъанды Малкъарда.

Къонакъла, сыйлагъанлагъа ыспас этип, жолгъа чыкъдыла. Табийгъатны, бу жерли адамланы да чомартлыкъларыны юсюнден уллу ыразылыкъ бла айта эдиле. Жаланда малкъарлы тиширыула асыры кёп ишлейдиле деп да жарсыдыла. «Айжаякъ бизге жол ачды, энди, Аллах айтса, келе турлукъбуз Кавказгъа – ата журтубузгъа», - дедиле ала.

Бизни корр.

Ахлуларын излейди

Махмутну таныгъаныгъыз бар эсе

Бу кюнледе Нальчикге сыйлы къонакъла, бизни айтхылыкъ жерлешлерибиз келгендиле: Тюрк республиканы премьер-министрини болушлукъчусу Хурриет Эрсой (Айжаякъ), премьер-министрни пресс-службасыны таматасы, белгили журналист Балкан Генжихан, врач Ажгерийланы Зулийхан.

Махмут Балкан

Махмут Балкан юй бийчеси эм сабийлери бла

Генжихан мында атасыны жууукъларын, ахлуларын излейди. Ол бизге айтхан хапаргъа кёре, атасыны аты Махмутду. Кеси да 1913 жылда туугъанды. Къайсы элден болгъанын билмейди. Быланы уллу мюлклери, жылкъылары болгъанды. Совет власть тохташындан сора уа малларын сыйыргъандыла, Махмутну атасын а, тутуп, Сибирьге ашыргъандыла. Он андан къайтмагъанды.

Махмут а къатын да алады, анга къызчыкъ да тууады. Бираздан уруш башланады. Хорламгъа уа Махмут Италияда тюбейди. Ары къалай тюшгени белгисизди.

Анда бу нёгерге юч таулу жашны табады. Ала барысы да Тюркге ётедиле. Махмут къыралны ара шахары Анкарада тохтайды. Анда уллу машиналагъа, комбайнлагъа ремонт этип турадыла. Бираз къолай жыйгъандан сора юйдегили да болады. Юй бийчеси тюрклю тиширыуду. Аланы эки жаллары, эки къызлары да барды. Жаллары Шамил ток чыбыкъна тартады, электрооборудованиягъа ремонт этеди. Он жаны бла фирма да ачханды. Аны гитчеси Хажмуратды. Ол а уллу жашау журтла, аэропортла ишлейди. Аны да кесини фирмасы. Къолайы игиди.

Генжиханны юсюнден айтдыкъ, ким болгъанын билдирдик. Аны гитчеси Перихан а Анкарада университетде преподавательди. Махмут тукъумуна Балкан деп жаздыргъанды. Таулулада аллай тукъум жокъду. Баям, бу тукъумун жашыргъан иш болур.

Мында къалгъан юйдегисин, башха жууукъларын излеп тургъанды. Бу жанларына кёп кере къагъыт жазгъанды. Бир кере, сабий къол аязчыкъ да ишленип, жууап къайтады. Андан башлап Махмут жууукълары бла байламлыкъ жюрютюп тургъанды. Жарсыугъа, ол 1965 жылда аушады. Аны бла къагъыт жазыу да тохтайды.

Бу кюнледе уа, башында айтханыбызча, Генжихан мында кесини ахлуларын тансыкълайды. Бу эки суратны атасы бери жиберген эди. Ала аны жууукъларында болургъа керекдиле. Ючюнчю суратда уа Генжехан кесиди.

Газет окъуучуларыбызда бу адамны таныялгъан бар эсе, редакциягъа **42-37-94** телефон бла сёлешигиз.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

КУЛЬТУРА

Татарстанны Набережные Челны шахарында «Радуга Сабантуя» атлы Халкъла аралы фестиваль ётенди. Россейни битеу регионларындан, Италиядан, Тюркден, Испаниядан, Нигериядан, Украинадан эм Белоруссиядан ары жаш жырчыла бла ансамбльле келген эдиле. «Халкъ тепсеу» деген номинацияда уа биринчи жерни Хасанияны Культура дворецини «Басият» атлы тепсеу ансамбли алгъанды. Ансамбльни хорламына сейир этерчады, нек дегенде коллектив къуралгъаныны тюгел жыл да болмайды.

Татарстанда «Басиятха» - биринчи жер

Юч кюнню ичинде, 13-чю июньдан 16-на дери , бери келгенле кеслерини фахмуларын жюрини аллында кёргюзтгенди. Бийыл бу фестиваль бек магъаналы Сабантуй атлы татар байрамны чеклеринде бардырылгъанды. Ол а бу республикада болмагъанча къыйматлы белгиленеди.

- Бу кюнледе битеу шахарлада кёп тюрлю байрам майданла ачыладыла, алада кюн узуну тюрлю-тюрлю концертле кёргюзтюледиле, армерстлингден, ат чаришден, чабышуудан да эришиуле бардырыладыла. Бизге уа бек сыйлы къонакълагъача тюбегендиле, бек иги да кёргендиле. «Басият», шахарны башчыларыны тилеклеринде кёре, «Радуга Сабантуя» деген фестивальдан сора да, Набережные Челны шахарда болгъан башха концертлеге да къатышханды, - дейди Хасанияны Культура дворецини директору Геляланы Рустам.

Бизни делегация Набережные Челны шахарны администрациясыны келечилери бла тюбешгенди. Биз алагъа малкъар жамыычыны, къамаеы, тауланы тюрсюнлери болгъан суратланы да саугъагъа бергенбиз. Къонакъбайла уа бизге миллет татар бёрклерин саугъа этгендиле, - дейди Хасанияны башчысы Фрийланы Рамазан, бу жолоучулукъну юсюнден айта.

Фестивальда ансамбльле халкъ, классика, фольклор-этнография эм башха тепсеуле кёргюзтгендиле, жырчыла уа халкъ, эстрада, фольклор жырланы да айтхандыла.

- Бизни ансамбль анда экн тепсеуню кёргюзтгенди – абезехни бла малкъар тепсеуню. Ма ала ючюн алгъанбыз биринчи жерни. Дагъыда «Басиятха» DVD-проигрыватель, башха тюрлю затла да бергендиле. Алай бек багъалысы уа - къараучула бизге болмагъанча бек иги тюбегеннлери эди. Бек къызыу къарс ура эдиле. Бу бизни биринчи уллу жетишимибизди. «Басиятчыла» уа кеслерини кючлерине ийнаннгандыла. Энди ыныттны артларыча къарайдыла ишлерине, - дейди ансамбльни художестволу башчысы Бегиланы Зауур.

«Басиятны» юсюнден справка:

«Басият» ансамбль 2007 жылны сентябрь айында къуралгъанды, Хасанияда Культура дворец байрам халда ачылгъанындан сора. КъМР-ни Президенти Арсен Канаков а кесини ачхасындан 40 минг сом бёлгенди «Басиятны» миллет кийимлерине. Бу тепсеу коллективге 80 сабий жюрюйдю – 7-жыллыкъладан 16-жыллыкъгъа дери. Ансамбльни художестволу башчысы Бегиланы Зауурду,балетмейстери уа Мусукаланы Анжелады.

КЪУБАДИЙЛАНЫ Нюржан.

Аскер

Ариу къылыкълы, шарт сёзлю

Биз барыбыз да къууанабыз аскерде къуллукъ этген жашларыбызны ата-аналарына ыспас къагъытла келселе. Ол аскер, ал жылладача, кюч-къарыу ала багъланын, малкъарлы жашла да кеслерини жигитликлерин, гиртчиликлерин, Ата журтларыны аллында граждан борчларын толу ангылагъанларын кёргюзтген шартды.

Алгъаракълада Яникой элде жашагъан Геляханы Адрахман бла Фатима жашлары Залим къуллукъ этген батальонну таматаларындан ыспас къагъыт алгъанды. Анда былай айтылады: «Хурметли Адрахман Юсупович бла Фатима Муталиповна! Сизни жашыгъыз Геляханы Залим манга буюрулгъан бёлюмде къуллукъ этеди. Ол

мени къолумда къуллугъун бардыргъан кезиуде кесин билимли, хар нени тынгылы тамамлаучу, хар неге да уста аскерчича кёргюзтгенди. Къыйын кезиуде абызырамайды, тюз, тутуучу оноу этерге къолундан келеди, кесини оюмун къысха, шарт айталады. Башлагъан ишин жарты къоймайды, хар неге да эркин узалып, кесини ёз оюмун да билдиреди.

Командирлеге, таматалагъа жууап къайтармай, ишни кереклича тындырыргъа кюрешеди. Хар нени тийишли мардагъа жетдирир ючюн, къарыуун аямайды. Ариу къылыкълы, ариу сёзлюдю. Коллективде сыйы-намысы уллуду, аскерчиле бла арасы да иги ди. Батальонну командованиясыны атындан жашыгъызны былай ариу юйретип ёсдюргенигиз ючюн уллу ыспас этебиз.

Биринчи батальонну командири майор А.В.Савин.

Батальонну командирини заместители майор В.М. Лаптив».

Геляханы Адрахман бла Фатимат Залимден сора дагъыда эки эгиз жаш ёсдюрединеле. Ала да аталарын, аналарын къууандырыгъа дери ышанабыз.

Бу къаргъытны алгъандан сора Геляхлары жашларына барып келгендиле. Аскерде къуллукъ этген заманы бошалса, Залим бир къуум нёгери бла Чеченде контракт бла къуллукъ этерге сюйгенин билдиргенди атасына бла анасына.

САРАККУЛАНЫ Асият.

Тау-лыжа спорт

«Минги тау» алчы болгъанды

Кёп болмай Азауда таулыжа спортдан Москваны бла Къабарты-Малкъарны любительлерини эм любитель клубларыны араларында «Летние снега Эльбруса-2008» деген тёрели эришиуле бардырылгъандыла. Аны КъМР-ни Физкультура эм спорт жаны бла къырал комитети, Москваны Тау-лыжа спортдан федерациясы, КъМР-ни Тау-лыжа спортдан бла сноуборддан федерациясы, «Эльбрустурист» ачыкъ акционер общество эм «Озон-Чегет» солуу база къурагъандыла.

Анга Москва, Магнитогорск, Новосибирск, Вологда шахарладан эм Север Кавказны бир къауум республикаларындан 65 абадан спортчу бла жетмишден артыкъ сабий къатышхандыла.

Команда эришиуде биринчи жерни «Минги тау» команда алгъанды. Экинчиле москвачыла болгъандыла. Ючюнчю жерге уа, очколарына кёре, «Алания» команда чыкъгъанды.

Эр кишилени араларында жыл санларына кёре къауумлада Москвадан Александр Павлючков, Александр Захаров, Магнитогорск шахардан Валентин Юсупов, бизден а Курдананы Аххат, Балаланы Мурат эм Байдаланы Дапхат биринчиле болгъандыла.

Тиширылада уа «Минги тау»ну келечилери Хапаланы Маргарита бла Ада Тисленко эм «Москва-1» командадан Галина Ифраимова бла Светлана Гаранина хорлагъандыла.

Жашчыкъланы бла къызчыкъланы араларында уа биринчиле Байдаланы Камил, Деуаланы Азрет, Джуккаланы Магомет, москвачыла Ольга эм Анна Макридинала эм тырнауузчу Жаппуланы Диана болгъандыла.

Эришиулени къууанчлы халда жабылыулары «Чегет» пансионатны киноконцерт залында ётгенди. Хорлагъанлагъа грамотала, майдалла эм саугъала берилгендиле.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

Быйыл Нальчикни 6-чы номерли орта школуна тирликли жыл эди. Аны бошагъан жашланы, къызланы 80 проценти «бек иги» эм «иги» белгилеге окъугъандыла. Алтауулан – алтын, тёртеулен да кюмюш майдалла алгъандыла.

СУРАТДА: Мамайланы Зульфия бла Алина Дреева да алтын майдаллагъа тийишли болгъандыла.

Суратны **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

Адабият

Глашланы Ахияны жашы Алан чам хапарлары бла белгили жаш жазыучуларыбыздан бириди. Ол бир ненча китапны авторуду. Тарыхны юсюнден да жазады.

Биз аны жанры хапары бла окъуучуланы шагъырей этебиз.

ГЛАШЛАНЫ Алан

Къарт жазыучуну сагъышлары

Хапар

Жазыучула, шайырла бурун заманладан бери да тюзлюкню, адамлыкъны айгъакълап, халкъгъа нюр чачып келген огъурлу жанла болгъандыла. Кюйсюз патчахла окъуна алагъа намыс этип тургъандыла. Сёз ючюн, Наполеонну аскери Пруссияны юйлерин чачханда, Гётени юйюне тиймегенди. Тийгенни къой, бир хата зат болмасын деп, къалаурла окъуна салгъанды. Шёндю уа, анасы бергенни тёгерик, жазыучулагъа адамланы къарамлары тюрленнгенди. Профессорла, докторла, кандидатла, тюрлю-тюрлю лауреатла, художникле деп бирле чыкъгъандыла да, жазыучула къыйырыгъа атылып къалгъандыла. Яраббий Аллах, бу не себепденди?

Баям, жазыучула асыры кёпден, сыйсыз болуп къалгъандыла. Бизни заманда Жазыучуланы союзуна киргенден эсе, сыйрат кёпюрден ётген тынчыракъ болуучу эди. Бусагъатда уа, анасыны ёшюнюнден айырылгъанлай болуп, жазыучума деп баш-лайды. Айланнга эди бир, бизнича, кече-кюн демей, газетлеге, журналлагъа жюриоп, «жыйылыулада» барчы-келчи болуп, таматаланы кёзлерине, сёзлерине къатып! Хоу бир да, сагъынып да не кёргюн! Жугъутур къуллагъына жел къакъгъанча да кёрмейдиле, оллаха.

Бир-эки сёз тырнагъан да, атын окъуна тюз жаза билмеген да «Саюз!» деп топтайды. Сен да «Саюз» бол да, кёп жетдирирсиз бизге! Алайсы да ким онгдурадыла да, хоу!

Оюн оюн болса да, правлении жыйыщдырып, тынгылы оноу этерге керекди. Бу жаш бугъаланы тыймасакъ, эшигибизни жабарыкъдыла. Кязим бар! Къайсын бар! Аллахны ахшылыгъындан, мен бар! Сора талауму керекди былагъа? Нек къутургъаллакъалай айтхын? Бусагъатда. Бу къыйын заманда! Чыгъарып атсала. Былада бетми бар сунаса? Тюклерине да кёрлюк тюйюлдюне, оллаха.

Кертиси бла да, былай сыйсыз нек болдукъ?! Ай юйюне, орамны ётюп бара эсенг, эслемегенча этип къоядыла, таланнган. Кертиси бла да, танымай эселе да алайды. Энди шахарны ишин ангыларгъа боллукъду, - адам кёп, хар ким жан кечиндириу къайгъыда, ашыкъ-бушукъ! Элледе уа, элледе?! Итлени суугъа сюре айланнганла окъуна алайды сора уа?! Жюрегинг жарылмай да иги турады, оллаха! Бу устазла да тюкге тиймейдиле, таланнган! Ай юйюнге, биринчи классдан онбиринчиге дери мени чыгъармаларым кирмеген китап жокъду. Кязимден, Къайсындан эсе да асламыракъ – бири таныса уа! Ол иш тюйюл эди. Алай бу халкъ... Халкъды да иш. Бир жукъ ангыламагъанына сейир этеме. Ненча китап жазгъанма, - окъугъуз, билигиз, ангылагъыз деп, - санын айтхан да къыйынды... Тюкенле шёндю окъуна сатыт бошаялмай турадыла.

Китап дегенлей, аны шёндю бир тап чыгъарадыла! Тышлары былай жылтырагъан этедиле да, таланнган! Энди, Аллах онг берип, аллай бир ючтомлугъуму окъуна чыгъартарлсам... Аны айтып да бир кёрейим. Кязимни китабын чыгъаргъандыла да! Мен а анданмы аз жазгъанма? Неужели энди Кязимни жангыз китабыны сыйы тенгли жокъду мени творчествому сыйы? Бу халкъ да, мал кибик, бир къарангыды ансы, эки сёлешселе: Кязим, Къайсын, Керим! Мен а, мен?! Энди шо аладан бири тенгли болалмадынг эсе – ёл да къал сора! Сыфатыммы, саныммы, тукъумумму кемди аладан? Гууур болсун, былайды деп айталгъан!

Хоу, хоу, бу жаш тёлюню уа тыяргъа керекди. Алайсыз да... Тохта-тохта. Тыйгъанны къой – кыыстаргъа! Кыыстаргъа керекди. «Саюздан», асыры кёп ала кеттенбиз да, - битеу палахла ма аны ючюндюле! Азыракъ болсана, къалай ырахат жашарыкъ эдик... Башындан къысхан жокъ, ызынгдан къусхан жокъ... Ма «народный», ма «лауреат», ма машина, ма ат, ма кюйюз... ма мюйюз!.. Оллаха, Башына да – баш ауруу аз, тюбюне да – тап. Ай, аперим! Ол ёлгенден сора белгили болуу тёрени тохтатыргъа керекди. Фахмуну адам ёлгюнчю белгили болургъа керекди! Ёлгюнчю! Ансы Маяковскийча, Есенинча болсакъ, ушамаз. Тохта-тохта, танг а бир атха эди. Иншаллах!

БОКС

Жетишимли болуп къайтхандыла

Бу кюнледе Краснодар крайны Анапа шахарында жаш тёлюню арасында боксдан Россейни биринчилиги болгъанды. 86 килограмм ауурлукъда эришген прохладныйчи Анзор Пшемурзов биринчи жерге тийишли болгъанды.

Ол Ставрополь, Краснодар крайланы чемпионларын Сергей Трубниковну эм Алексей Григорьевни, ючюнчю раундда къытып, алгъа чыкъгъанды эм Тамбов областьдан келген Василий Найденовну да хорлагъанды. РФ-ни биринчилигинде болдургъан жетитишими ючюн жашха РФ-ни спортуну устасы деген ат аталгъанды.

Бизни бирси жерлешлерибиз Кёнделенден Будайланы Исмайыл, 43 килограмм ауурлукъда эришиш, экинчи жерге чыкъгъанды, ючюнчюге уа ол элден Чеченлани Шамил тийишли болгъанды. Шамил 38,5 килограмм ауурлукъда эришгенди. Кёнделенчи жашланы эришиулеге Улакъланы Зауурбек хазырлагъанды.

Биринчиликге къатышыргъа барыргъа уа алагъа Прохладна районну боксдан федерациясыны президенти эм жашлары ата-аналары себеплик этгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

КъМР-де МВД-да

Алдау бла миллионнга жууукъ сомну хуржуннга ургъанды

Къабарты-Малкъарда автотранспорт бла тюрлю-тюрлю хыйла ишле этген аманлыкъчы тутулгъанды. Ол алгъын да сюд этилген 44-жылдыкъ нальчикчи болгъанды. Аны криминал милициягда ишлегенле Ставрополь край бла чекде ГИБДД-ны «Тамбукан» постунда тутхандыла.

КъМР-де МВД-ны келечиси билдиргеннге кёре, алдап алгъан кезиулю автомобильде хыйлачы Къабарты-Малкъардан чыгъып кетерге умут этгенди. Ол, машиналарын сатаргъа излеген адамла бла танышып, мен багъаракъ сатаргъа болушурма деп, ышандырып, алдап, сора ачханы алып, гунч болуп кетгенди. Алай бла Нальчикде жашагъанладан бирин 350 минг сомгъа, экинчисин 150 минг сомгъа алдагъанды, Кахун элден биреунню да 150 минг сомун алып кеттенди.

Бусагъатда аны аллай алты хыйла иши ачыкъланнганды. Алай бла ол Къабарты-Малкъарда жашагъанланы бир миллион сом чакълы бирге алдагъанды. Аны башха аманлыкъ ишлерин ачыкълар мурат бла тинтиу ишле бардырыладыла.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасы.

Эс бурулуу!

Бу адам изленеди

Нальчик шахарны ич ишлерини управлениясыны криминал милициясы Кудрич Вячеслав Викторовични изледи. Ол 1967 жылда туугъанды, Нальчикде, Головко орамны 58-чи номерли юйюнде регистрация этилип турады.

Аны биргесине тыш къыралны паспорту, Можайскеде аскер-космос академияда усталыгъын ёсдюргенини юсюнден диплом, урунуу китапчыгъы бардыла.

Былай белгилеп айтырча ышанлары жокъдула.

Кийимлери: къара кёнчеги, къара курткасы, къаралдым кёлеги, къыш къаралдым чурукълары, тёриден этилген къара кепкасы.

Кудрич Вячеслав Викторовични кёргенигиз, аны къалайда болгъанын билгенигиз бар эсе, бу телефонла бла сёлеширигизни тилейбиз: **49-42-21,40-49-10,02,8-909-490-59-59** неда милицияны жуукъдагъы бёлюмюне.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасы.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ:КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
АЛИКАЛАНЫ Владимир, АППАЙЛАНЫ Музафар (баш редакторну орунбасары), БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары), БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хаза, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйы - **42-63-01**. Баш редакторну орунбасарлары - **42-38-21**, **47-26-22**. Жууаплы секретарь -**42-66-85**.
Секретариат - **40-93-62.** Корректорла - **42-63-52**

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамаат-политика жашауну бёлюмю- **42-67-68,42-24-02.**
Экономиканы бёлюмю - **42-66-73.**
Культураны бёлюмю - **42-75-82.**
Социальный политиканы бёлюмю - **42-66-76, 47-27-59.**
Жангылыкъланы бла спортну бёлюмю - **47-26-39, 42-66-71 .**
Письмоланы, рекламаланы эм билдириулени бёлюмю - **42-37-94.**
Тилманчланы бёлюмю-**47-31-28.** Сурат алыучу бёлюм - **42-68-72.**
Бухгалтерия - **42-30-87**
Операторла -**47-26-28, 42-39-65.**

Редакция авторла бла къагъат жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн, Россий Федерациясны басманы юсюнден Законуна тийишлиликде, материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпню алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Культура эм информация коммуникацияла министерствосуну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет 1905 жылда Революция атлы республикалы полиграфкомбинатда басмаланнганды, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелериге тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: **42-06-51, 42-19-97**

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: **42-69-34**

Номерге графикге кёре 19 сагъатда къол салынады. 21.00 сагъатда къол салыннганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Османланы Хыйса - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Ахматланы Шахида (1-чи бет), Зезаланы Лида (2-чи бет), Акушулаты Фируза (3-чю бет), Мисирланы Лейла (4-чю бет)- корректорла.

Тиражы 3950 экз. Заказ № 2181

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5